

En social Voldgifts-Sag.

Meddelelse af

Kontorchef Jul. Schovelin.

I lange Tider har Voldgifts-Tanken været noget trængt tilbage i den sociale Strid. Naar de økonomiske Forhold synes Arbejderne gode, er der ikke Tale om andet end Strike, Arbejderne er stridslystne og ønsker Forhandlingerne førte under Arbejdsnedlæggelsens Tryk. I daarlige Tider undgaar de derimod omhyggelig al Strid og har derfor ingen Anledning til at tale om Voldgift. Arbejdsgiverne er paa deres Side fredsommelige og imødekommende mod deres Arbejdere, naar Kunderne løber dem paa Døren, og tilbøjelig til Arbejdsstandsning i Tilfælde af Uenighed, naar Forretningen gaar trent.

Denne Smag for kun at føre Forhandlinger paa Krigsfod gør megen Skade mellem Aar og Dag. Forord bryder ingen Trætte, og Forhandling burde altid være det første, Arbejdsnedlæggelse det sidste. Det er pinligt at forhandle under en Krig, hvorunder Sindet altid er oprørt og bittert. Men det værste er, at Forliget ej alene bliver magert, uden at Processen som oftest bliver mindre fed, men tillige saa lidet holdbart, at det brister ved den første bedste Konjunktur-Forandring.

I den allersidste Tid synes imidlertid Voldgiften igen at komme til sin Ret. Den tyske Stats Stilling overfor Bjergværks-Arbejderne og Berliner-Konferencens Anbefaling af tvungne Voldgiftsretter paa dette Felt varsler øjensynlig en ny Æra. Og det er godt det samme, for naar, som det synes, Forhandling forud er en Umulighed, saa er Voldgift allenfals det næstbedste.

Der er dog især en Række Tilfælde, langt hyppigere end man aner, hvor Voldgift er ligefrem uundværlig, hvor den er den eneste mulige Løsning. Man kunde fristes til at betegne disse Tilfælde som Etikette-Spørgsmaalene, men de bunde selvfølgelig langt dybere. Arbejdslønnens Højde og Arbejdstidens Længde, — det er Spørgsmaal, man kan udfægte ved Kamp og derpaa følgende Fredsforhandling. Det er Tal, det her drejer sig om. Men der er en hel anden Slags Stridigheder, hvor Afgørelsen ikke er saa let at træffe. Hvor det drejer sig om en Arbejders Afskedigelse, en Lærlings Antagelse, en Formands Fjernelse, Arbejdsforholdenes indre Ordning paa det enkelte Værksted, Behandlingsmaaden o. s. v. o. s. v., hvorledes er det der muligt at strike eller lukke sig til rette?

Den Slags Spørgsmaal giver imidlertid ligesaa let Anledning til Striker, ja til hele Fagkampe, som det store staaende Mellemværende om Arbejdsløn og Arbejdstid. Sagen turde være den, at Arbejdere ofte er meget ømfindtlige Mennesker. Naive Folk tænke sig dem som haardhuede og grovkornede Naturer. Men det er ikke saa. De er tit og mangen Gang endog utrolig stikne, utrolig lette at støde, vanskelige at omgaas som pilne Æg. Maaske er det netop, fordi Livet

tager saa haardt paa dem paa saa mange andre Omraader, fordi de maa bøje sig for dets Jærntag de hundrede Gange, at de, ligesom Børn under lignende Forhold, føler dobbelt Trang til en varlig og nænsom Behandling eller bliver dobbelt ømskindede om deres personlige Værdighed. Maaske bidrager det løse Forhold, hvori de under den nuværende Arbejdsmaade staa til deres Arbejdsgiver, ogsaa sit til, at de finde sig i mindre, end Folk mangen Gang gør i faste Stillinger. Forf. af disse Linjer har haft Lejlighed til at overvære Forhandlinger mellem Arbejdere og deres Arbejdsgivere Snesevis af Gange, og har stadig haft Anledning til at gøre denne Iagttagelse. Til Gengæld ere de ved slige Forhandlinger særdeles høflige, ja ærbødige, ofte næsten til Generthed, og glemmer yderst sjældent, at det er deres Principaler — altsaa, om man vil, deres Overordnede eller Husbønder —, de taler til. Paa den anden Side har jeg ogsaa saare sjældent hørt og set andet end den største Forekommenhed fra Arbejdsherrernes Side. Den hele Forhandlingstone er i det hele, navnlig i Sammenligning med det parlamentariske Livs, helt behagelig og beleven.

Det er da ikke paa Høflighed og god Vilje, det stadig skorter, men det er paa gensidig Forstaaelse. Anken maa vel nærmest rettes mod Arbejdsgiverne, der som tilhørende de mere dannede Klasser, burde have størst psykologisk Evne. Men Gang efter Gang har jeg med Forundring hørt og set Mestre, der saa at sige ikke kendte deres Arbejderses Sprog, deres Udtryksmaade, end sige deres Tankebygning og Tænkesæt. Mængder af Tid gaar ofte hen under saadanne Forhandlinger blot for at komme i samme Forstaaelses

Niveau. Og underlig nok, er de yngre Arbejdsgivere langt smidigere i den Retning end mange gamle Lavsmestre, som dog i sin Tid have staaet Folkene anderledes nær.

Denne Mangel paa psykologisk Forstaaelse paa den ene Side i Forbindelse med Arbejdernes Prikkenhed paa den anden Side skaber, som alt antydet, ofte Konflikter af ret farlig Natur. Farlig, fordi de Arbejdere, der føler sig krænkede, gaa til deres Fagforening, hvori Klager af den Natur saare let faa Genlyd, Sagen gøres til Fagforeningssag, Arbejdsherren gaar til sin Forening, — og Enden kan blive en Arbejdsstandsning, der breder sig ud over hele Faget, paa Spørgsmaal, som dog ikke lader sig afgøre ad denne Vej. Der laves da Doktriner, de hellige Ideer oppudses, Politik blandes ind deri, — alt, under Følelsen af, at der dog skal være Noget at slaas om, — og den sociale Konflikt er gaaende.

Hvor heldig Voldgift i et saadant Tilfælde kan virke, hvor sikkert og retfærdigt den kan løse en Knude, som Omstændighederne har filtret haabløst sammen, — i Stedet for at lade en lock-out hugge den over, — det er dette, som det er Meningen i disse Linjer at give et Exempel paa. Det er min Tro, at en saadan simpel Berettelse af en enkelt, men ganske typisk Kendsgerning har større Vægt end et Mangefold af almene Betragtninger over Voldgifts Nytte og maaske kan virke mere overbevisende end en hel Skok af theoretiske Beviser.

Paa en Fabrik her i Staden havde der i længere Tid blandt Arbejderne hersket almindelig Misfornøjelse med den ansatte Formand. Denne, der selv tidligere havde arbejdet som Arbejder, havde beklædt Stillingen som Formand i Fabriken i henved 3 Aar. I denne Tid havde der oftere været Forandring med de antagne Arbejdere, men dog ikke anderledes, end at flere af dem, der nu vare paa Værkstedet, havde været der tidligere og efter nogen Tids Afbrydelse atter havde taget Arbejde.

Lørdagen den 25. August blev en af Arbejderne afskediget, og der opstod da blandt de øvrige — efter hvad der fra Fabrikantens og Formandens Side senere blev forklaret: med Urette — den Mistanke, at Formanden havde foranlediget dette, og at det var hans Tanke efterhaanden at fjerne i alt Fald de fleste af dem. Dette gav Anledning til, at de tilbageblevne Mandag Formiddag begærede at tale med Fabrikanten. Paa hans Vegne mødte hans Broder, der fungerede som Inspektør i Forretningen, og han modtog da fra Arbejderne den Besked, at de ikke vilde arbejde mere, hvis Formanden ikke blev afskediget. Dette meddelte Inspektøren strax sin Broder og bragte som Svar fra denne den Tilkendegivelse, at han ikke kunde gaa ind herpaa, saa hvis de ikke vilde blive, kunde de hente deres Penge. Dermed ophørte Arbejdet.

Samme Dag skrev Fabrikanten til sine Kolleger, at hans Arbejdere havde nedlagt Arbejdet paa Grund af, at de vilde have Formanden fjernet, hvorfor han bad de andre Arbejdsgivere i Faget om ikke at give de nævnte Mænd Arbejde. Og ligeledes samme Dag indsendte Fagforeningen til Bladet »Social-Demokraten«

Bekendtgørelse om, at Arbejdet var nedlagt hos den Paagældende, hvorfor Tilgang frabades, til Forholdene vare ordnede. De nævnte Breve vare Arbejdsgiverne i Hænde Tirsdag Morgen, og Bekendtgørelsen fandtes samme Morgen i »Social-Demokraten«. Skridtet syntes saaledes at være foretaget ganske samtidig fra Fabrikanten og fra hans Arbejders Side.

Bestyrelsen for Arbejdsgivernes Forening tog nu Sagen i sin Haand og foranledigede flere Sammenkomster mellem den paagældende Fabrikant og en Deputation af hans Arbejdere. Det var imidlertid ved disse saa at sige umuligt at komme til Bunds i Sagen, end sige faa den bilagt. Arbejderne erklærede haardnakket, at Vedkommende »var umulig at arbejde under som Formand«. Man spurgte, hvorfor. En af Arbejderne gav f. Ex. følgende Svar*): »Jeg har arbejdet hos Hr. N. N. før mange Gange, men denne Gang har jeg kun gjort det med det største Mismod. Men fordi jeg er en ældre Mand, vilde jeg ikke op at skændes med ham (Formanden). Ellers havde jeg været paa Porten strax, hvad jeg nødig vilde. Hans Optræden er saa brutal! Der er jo Forskel paa Maaden, hvorpaa man kan optræde, f. Ex. i Betoningen. Den er hos ham saa slem, at blot han siger: »Hvad behager«, saa siger han det paa saadan en Maade, at man ryger flere Skridt tilbage. Da han selv var Arbejder, vilde han selv altid dupere den Mester, han arbejdede under. Derfor er det harmeligt at skulle taale sligt af den Mand«.

En anden forklarer, at han »ikke er sig selv mægtig«, en tredje antyder, at han vist maa »snapse«,

*) Gengivet efter stenografisk Referat.

men fremfor alt var man meget krænket over, at hans stadige Svar, navnlig naar de klagede over det utvivlsomt overdrevent stærke Overarbejde, var dette: »Er I ikke tilfreds, kan I gaa. Der er nok Andre, der vil arbejde«.

Disse Forklaringer satte Bestyrelsen i den største Forlegenhed. Fabrikanten hævdede, at sligt dog virkelig var for lidt til at jage en vel tjent Formand bort, og det eneste, man kunde formaa ham til at gøre, var under 7. Septbr. at tilbagekalde sine Stikbreve af 27. Avg. — Ingen Arbejder meldte sig imidlertid i Stedet for de strikende, og da man naturligvis ikke godt kunde, ved at forholde sig passiv, godkende det Princip, at en Formand skulde fjærnes, naar Arbejderne under Trusel af Strike fordrede ham uden videre afskediget, drev man nærmere og nærmere til en almindelig lock-out.

Man enedes da om at prøve en Voldgift.

Fabrikantforeningen valgte 3, Fagforeningen 3. Til Formand og Leder af Forhandlingerne enedes disse 6 Medlemmer — havde de ikke kunnet det, var det Vilkaarct, Magistraten skulde træffe Valget — om at vælge Etatsraad, Borgmester H. N. Hansen, der tillige i Tilfælde af Uenighed skulde fungere som Opmand.

Voldgiftrettens første Opgave var at faa Rede paa Sagen. De mangfoldigste og mest brogede Anker var fremsatte, indbyrdes modstridende, modsagte af Formanden, betvivlede af Fabrikanten. I dette Virvar maatte man til Bunds. Og i en Række af Møder maatte nu samtlige Arbejdere, Formanden, Fabrikanten og hans Inspektør aflægge vidtløftige Forklaringer for Voldgiftsretten under de enkelte Medlemmers Krydsforhør.

Efter at de til Protokol optagne Forklaringer var

blevne omhyggelig sigtede, sammenholdt og grupperede, begyndte Forhandlingerne om Voldgifts-Kendelsen.

Fra begge Siders Repræsentanter førtes disse ej alene med den størst mulige Fordragelighed og i de elskværdigste Former, men tillige med en saa øjensynlig Alvor efter kun at ville hjælpes ad til at finde en retfærdig Afgørelse, at det sikkert paa enhver Udenforstaaende maatte frembringe et levende Indtryk af, hvor styrkende for hæderlige Menneskers Retsfølelse det virker — paa hvilket Trin af Samfundsstigen de end befinder sig — saaledes at faa Medmenneskers Velfærd betroet i deres Hænder. Navnlig glemmer jeg aldrig den ene Arbejders sjældne og skarpe Retsind og Maadehold.

Resultatet blev ogsaa, at man enedes, uden at Formanden behøvede at virke som Opmand, men ganske vist bidrog dennes hele Ledelse af Forhørene og Forhandlingerne og hele Tilrettelæggelse af Stoffet ganske væsentlig dertil.

Kendelsen afgjorde ikke alene Sagen, men fastslog tillige i sine Præmisser forskellige almene Sætninger om Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder, som utvivlsomt have virket i høj Grad gavnlig for dette Forholds videre Udvikling i hele Faget.

Kendelsen, der ej alene som Følge heraf, men ogsaa i sig selv har Krav paa Interesse, lød i det Væsentlige saaledes:

»Efter de af os indhentede Oplysninger stille de paagældende Forhold sig saaledes:

Paa Hr. N. N.s Fabrik her i Staden har der i længere Tid blandt Arbejderne hersket Misfornøjelse med den ansatte Formand. Denne, der selv tidligere

har arbejdet som Arbejder, har beklædt Stillingen som Formand i henved 3 Aar. Under den nu opkomne Uenighed er der fra de forløbne Aar fremdraget forskellige enkelte Punkter til Bevis for urigtig Optræden fra Formandens Side, men Voldgiftskommissionen skal saa meget mindre opholde sig herved, som det i Virkeligheden ikke drejer sig herom, men det, som der føres Klage over, er, at den paagældende Formands hele almindelige Optræden overfor Arbejderne skal have været urigtig, tilsidesættende de Hensyn, som man stedse bør vise hinanden, Mand og Mand imellem. I den senere Tid var der nu derhos paa Værkstedet fremkommet Krav paa Overarbejde i større Omfang og, som det ser ud til, ogsaa af lang Varighed, og da Arbejderne nu viste sig uvillige dertil, lod Formanden dem atter og atter paa en haanende Maade høre ilde derfor, ligesom hans Svar, saa snart noget kom dem imellem, ogsaa stadig var det, at var de ikke fornøjede, kunde de gaa. Paa den anden Side have Formerne ogsaa, efterhaanden som Uviljen hos dem blev stærkere, paa stødende Maade udtalt til Formanden, at ham skulde de nok faa bort, og det anføres fra ham imod dem, at deres Færd lige overfor ham tit var saaledes, at hans Optræden ikkun var simpel Gengæld. Det er ogsaa oplyst, at Arbejderne i den senere Tid have bragt Forholdet frem til Omtale i Fagforeningen, og at Sagen saaledes efterhaanden antog større og større Dimensioner. Det havde under disse Omstændigheder været ønskeligt, om der paa dette Tidspunkt havde kunnet være skredet ind fra Principalens eller hans Inspéktørs Side, og et bedre Forhold paa Værkstedet derved været tilvejebragt. Men dette er ikke sket, og der er navnlig heller ikke talt om For-

holdet til de Overordnede, før Arbejdsnedlæggelsen skete Mandagen den 27. August.*

Efter at Strikens Forløb derpaa er skildret, fortsættes der:

»Naar Voldgiftskommissionen nu skal udtale sig om disse Forhold, da er vi enige om, at det alene tilkommer Principalen at bestemme, hvem der skal være hans Formand paa Værkstedet, og at man umulig kan forlange, at Principalen i saa Henseende skal give efter for kategoriske Fordringer fra Arbejdernes Side. Men paa den anden Side erkender vi, at Arbejderne med Føje maa kunne vente, at Formanden i sin Egenskab af Principalens Repræsentant forstaar at stille sig saaledes til dem, at derved den rette Aand og Tone fremmes paa Værkstedet. Om et saadant Forhold finder Sted fra Formandens Side, derom er baade Arbejdsherren og Arbejderne berettigede til at dømme, og navnlig maa disse sidste, hvis de ikke finde, at Principalens jævnlige Tilsyn i saa Henseende er tilstrækkeligt, have Ret til derom paa sømmelig Vis at henvende sig til Principalen og gøre ham opmærksom paa de formentlige Mangler ved Forholdet. Opnaas ved saadan Henvendelse intet, maa det ligeledes staa Arbejderne frit for, enkeltvis eller alle i Forening, at opsigte deres Stilling og søge Arbejde andet Steds, ligesom det maa afhænge af Principalens frie Beslutning, om han vil søge sig andre Arbejdere, som han tror bedre kan komme ud af det med Formanden.

I Stedet for at søge Forholdene ordnede paa denne naturlige Maade, er man i det foreliggende Tilfælde fra begge Sider — fra Principalens Side ved ikke personlig at undersøge Berettigelsen af Arbejdernes Klager, fra

Arbejdernes Side ved uden Varsel at opstille en Fordring, som Principalen ikke kunde gaa ind paa — slaaet ind paa en Vej, som det maatte staa begge Parter klart kunde føre til det efter vor Mening urigtige Skridt at gøre denne rent personlige Værkstedes-Sag til en almindelig Forenings-Sag, hvad der da ogsaa er sket ved den samtidige Udsendelse af Stikbreve og Averteren af Strike.

Idet det herefter bliver Voldgiftsrettens første Opgave at virke til Ophævelse af de ved disse uberettigede Skridt fremkomne Tilstande, udtale vi først, at saavel Forbudet mod at arbejde hos Hr. N. N. som enhver Forhindring imod Antagelsen af nogen af hans Arbejdere i nyt Arbejde rettelig bør ophøre, saaledes at det vil være ganske uberettiget, om der fra nogen Side, Arbejdsgiveres eller Arbejderes, fremtidig lægges nogen som helst Hindring i Vejen for Forholdenes naturlige Gang. Dette forventer Voldgiftskommissionen bl. a. ogsaa udtrykkelig indskærpet Formændene fra Arbejdsgivernes Side, for saa vidt Formændene — i større Omfang end maaske ønskeligt er — i væsentlig Grad have Indflydelse paa Arbejdernes Antagelse.

Dernæst maa Voldgiftsretten bestemt misbillige den Tone, der har fundet Sted paa Hr. N. N.s Fabrik saavel hos Arbejderne som hos Formanden, og den maa i Henhold hertil anse det for Hr. N. N.s Pligt, naar Arbejdet hos ham atter genoptages — være sig med nogen af de tidligere Arbejdere eller med andre — at træffe de behørigte Foranstaltninger til Ordenens og den gode Tones Opretholdelse paa Værkstedet, og deriblandt udtrykkelig betegne den hidtil værende Formand, hvor meget der i saa Henseende afhænger af hans Optræden som saadan.

Endelig maa Voldgiftsretten med Hensyn til Spørgsmaalet om Overarbejdes Berettigelse udtale, at Overarbejde efter vor Formening stedse maa være at opfatte som det ekstraordinære og usædvanlige, og at Forholdene paa et Værksted bør være saaledes ordnede, at Overarbejde ikke gaar over til for længere Tid at blive Reglen.

Thi afgøre vi den os forelagte Sag saaledes:

- 1) Striken hæves, saa at Tilgangen af Formere til Hr. Fabrikant N. N.s Værksted atter er fri. Ligeledes indskærpes det, at fra nu af skal enhver Hindring ophøre imod at antage de Formere, der den 27. Avg. var beskæftigede hos Hr. N. N., i Arbejde.
- 2) N. N.s hidtilværende Formand forbliver i sin Plads, men det overlades Fabrikant N. N., naar Arbejdet hos ham atter begynder, selv at træffe de behørige Foranstaltninger til Genindførelsen af det rette Forhold paa hans Værksted, deriblandt en udtrykkelig Indskærpelse af Formandens Pligter i saa Henseende mod de ham undergivne Formere.
- 3) Voldgiftsretten udtaler, at Arbejde ud over den normale Arbejdstid ikke kan forlanges som Pligt af Arbejderne, medmindre særlige Forhold for en kortere Tid gør det nødvendigt, og at Forholdene i en Forretning stedse bør søges saaledes ordnede, at Arbejdet ikke indrettes paa for længere Tid kun at kunne gennemføres ved Overarbejde.◄